

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי ד' ניסן תשפ"ב | דף היומי בבלי: יבמות כט
דף היומי בהלכה: מאמצע סעיף ב' "ונוהגין" עד סעיף ד'.
מוסר: חפץ חיים - כלל ד' אות י"א עד אות י"ב.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער עבודת האלוקים פרק י' עד שער הבטחון פתיחה 'ואם יבטח ברוב עושרו'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

הרבנית ע"ה אמרה לי: "אתה נכנס עכשיו ברגע זה איתי" | מי הם שלושת האחים שכונו: ברוך, דיין, האמת? | "אתה צריך לפחד ממני כמו מאש" | 2373

פרשת השבוע

אמר רבינו זצ"ל לבנו החתן: "אנחנו הולכים לזכות
להשתדך עם רבי מיכל יהודה, אבל דע לך, לא
בגללך זה נעשה, אלא בגלל שרוצים אותי כמחותן"

Aharon Krohn/Flash90

מדהים: המילים שמרן שר התורה זצ"ל היה מוכן להוציא מפיו, רק כדי להציל את
בנו משמץ גאוה חלילה | הרה"ג רבי גדליה הוניסברג שליט"א

החתן היה חריף ואמר לאביו ה'בית הלוי': "אם כך, המתנה
הייתה צריכה להיות הרבה יותר גדולה..."
אמר לו ה'בית הלוי': "אתה צודק, באמת המתנה היתה צריכה
להיות הרבה יותר גדולה, אבל מה נעשה שאתה נמצא באמצע..."
אמר רבינו לבנו החתן: "אנחנו הולכים לזכות להשתדך עם
רבי מיכל יהודה, אבל דע לך, לא בגללך זה נעשה, אלא בגלל
שרוצים אותי כמחותן".
רבינו, אשר ענוותנותו המופלגת ידועה לכל, היה מוכן לדבר
כך, העיקר שבנו לא יכנס חלילה לזחיחות הדעת.
כידוע, רבינו מעולם לא דיבר אף על גדלותו של אביו, מרן
הסטיפלער זיע"א, וודאי לא על עצמו ולא על ייחוסה החשוב
והמכובד של המשפחה. אבל כאן חרג מהנהגתו כדי להעביר את
המסר.

(מגזין במה הביא לדפוס: הרב ישראל קוטלר)

"עץ ארז ואזוב..."

כאשר הגיע לידי גמר טוב השידוך לבנו של רבינו הגר"ח
קניבסקי זצ"ל, הגאון רבי יצחק שאול שליט"א, עם נכדתו של
מרן רה"י הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל, היה חשוב מאוד לרבינו שבנו
לא יבוא חלילה לידי גאוה, ולכן לקח אותו לשיחה מיוחדת לפני
תפילת מעריב בליל שבת.
בדרך כלל היה הולך רבינו בזמן זה עם הגה"צ רבי אליהו
ויינטרוב זצוק"ל ומשוחח עמו, הפעם הלך כאמור עם בנו ואמר לו
את הדברים הבאים:
לאחר שאחד מבניו של ה'בית הלוי' השתדך, המחותן שלח
לחתן שעון זהב יקר נדוניה לכבוד האירוסין. החתן, בנו של ה'בית
הלוי', זחה עליו דעתו שקיבל כזו נדוניה. ה'בית הלוי' שם לב לכך
ואמר לו: "המתנה הזו שקיבלת איננה כי מעריכים אותך, אלא
מכיוון שאני המחותן שלהם, זה גרם שתקבל כזו נדוניה..."

היכן מברכים ברכת האילנות באייר או בתחילת סיון? והאם ניתן לברך ברכת האילנות גם בלילה?

הלכות, טעמים ומנהגים בעניין ברכת האילנות

שהברכה היא על דבר שאינו הכרחי לאדם לקיומו, ובכל זאת ברא אותם הקב"ה, משא"כ זרעים וירקות שהם הכרחיים לחיי האדם (ערוה"ש רכו א).

סוגי אילנות: אין לברך אלא על אילנות של פירות הראויים לאכילה, שעתידיים ליהנות מהם בני אדם (משנ"ב רכו ס"ק ב), ולכן עץ סרק אין מברכים עליו.

הטעם שמברכים דווקא על אילני פרי, משום שבפירות של אילני סרק שאינם עומדים לאכילה, אין שום הנאה לבריות בחידוש ולבלוב האילנות באביב, ולא שייך לומר "וברא בו אילנות טובות ליהנות בהם בני אדם".

מהו לבלוב: כשהפרי קטן מאוד ומתחיל לבצבץ, יש בראשו כעין פרח בדמות שושנה, וכשמתחיל הפרי לצמוח נופל הפרח ונראה הפרי (עיין משנ"ב רכו ס"ק ב).

זמן הברכה

הטור והשו"ע (רכו א) כתבו "היוצא בימי ניסן", משמע דווקא ימי ניסן (שו"ת לב חיים ח"ב סימן מד), [וכן על פי הקבלה יש ענין לברך בחודש ניסן דווקא (החיד"א בספרו מורה אצבע סימן ז אות קצח), והטעם: לפי שהנשמות מעולם העליון משוטטות בימי ניסן בגנים ופרדסים, ועל ידי הברכות זוכות לעילוי נשמה, ומתפללות על החיים אשר בעולם הזה, ומטעם זה יש להקפיד לברך ברכה זו דווקא בחודש ניסן (חיד"א שם קצט)].

המשנ"ב (רכו ס"ק א בשם אחרונים) כתב אורחא דמילתא נקט [ניסן], שאז דרך ארצות החמים לבלב האילנות, וה"ה בחודש אחר כל שרואה הבלבוב פעם ראשון מברך.

טעם אחר למה נקטו ימי ניסן, שאם היה כתוב סתם שמי שרואה אילנות מבלבלים מברך הו"א, שאם ראה פעם אחת וברך ולאחר ל' יום ראה יברך שנית, כמו רואה מקום שנעשה לו נס, ע"כ כתבו ימי ניסן, דרק אז פעם אחת מברך ולא יותר (שו"ת השיב משה או"ח כ).

החת"ס בהגהות על שו"ע (רכו א) כתב ימי ניסן, הכוונה תקופת ניסן שעל פי חודשי החמה (וכ"כ ריטב"א ברכות יא, א ובספר האשכול הלכות ברכות ההודאה כט). וכן מביא בא"ר (רו א) בשם ספר 'צידה לדרך' (מאמר א כלל ג) ה"ה אם רואה בחודש אדר, וכן כתב בערוה"ש: 'ובמדינותינו אינו בניסן אלא באייר או תחילת סיון' (רכו א).

הרב יהודה לב שליט"א, מח"ס 'לב המועדים'

"אמר רב יהודה האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי יברך 'בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות מהם [להתנאות בהן] בני אדם' (ברכות מג, ב).

ביאור הברכה: בברכה זו אנו נותנים שבח והודאה להשי"ת, שברא בשביל האדם גם דברים שאין בהם הכרח לחיי האדם כמו פירות האילן (ערוה"ש רכו יא).

הטעם בברכה זו: משום שלבלוב האילנות בא מזמן לזמן, וגבורת ה' ניכרת כשרואים עצים יבשים שפורחים (שטמ"ק ברכות מג, ב ד"ה האי מאן דנפיק).

טעם אחר: כדי שיזכור האדם כשיראה את האילנות, וישים אל ליבו שהאילנות בזמן הזה הינם דשנים ורעננים אחרי שבימות החורף היו לעצים יבשים, כי אדם עץ השדה.

טעם אחר: אנו מודים לקב"ה על שלא הסתפק בנתינת צרכינו המינימליים, אלא הוסיף הוא והעניק לנו פירות משובחים עצי נוי ועוד (ערוה"ש רכו).

בריות טובות: הטעם שמזכירים בברכה לשון 'בריות טובות': כדי שילמד אדם מוסר מאילנות הטובים המלבלבים והאדם עץ השדה, להיות ג"כ בחינת טוב, למצוא חן ושכל בעיני אלוקים ואדם (הגדש"פ לבן איש חי דרוש לחודש ניסן).

חיוב או מידת חסידות: אין חיוב ללכת ולראות את האילן בפריחתו כדי לברך עליו, אך מידת חסידות היא כדי לשבח את הקב"ה (שו"ת תשובות והנהגות ח"א קד). ומדייקים מלשון הגמרא בברכות (מג, ב) שכתבה "האי מאן דנפיק וחזי" משמע אם יצא וראה, וכן מלשון הראשונים והפוסקים שנקטו לשון הרואה בימי ניסן.

ועל הנזהר בברכת האילנות עליו נאמר (בראשית כ"ז, כ"ז): "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'... ויתן לך אלוקים" וכו' (סדר ברכות ה, ב מובא בא"ר רכו א).

על מה מברכים

אין מברכים ברכת אילנות אלא על לבלוב של אילנות דווקא, ולא עזוויפסחל זרעים וירקות, אף שהוציאו פרחים (פמ"ג רכו ס"ק א, עורה"ש שם).

הטעם שאין מברכים ברכה זו גם על זרעים וירקות, לפי

ראש חודש ניסן

מצווה מן המובחר לברך מיד בראש חודש ניסן והטעם: משום זריזים מקדימים למצוות, ועוד כדי שלא ישכח לברך (קובץ מבית לוי ניסן תשנ"ו). טעם אחר: שמא יפלו הפרחים לאחר ראש חודש (מוהר"ח הכהן מחכמי תוניס בספר ערב פסח סעיף כ). [טעם אחר: על פי הקבלה כדי למהר תיקון הנשמות המתגלגלות בעצים (מעשה חמד פרק א ו הערה א בשם אחרונים)].

חול המועד: יש מקומות שנהגו לברך ברכת אילנות ברוב עם בחול המועד, והטעם: מפני שאז כל הציבור בטלים ממלאכתם, ופנויים לצאת לגינות לברך על האילנות (ספר ברית כהונה מערכת ב אות י שכך מנהג ג'רבא).

שעת הברכה: מברך בשעת הפריחה, והטעם: לפי שאז ניכר שיוציאו הפירות (ערוה"ש רכ"א).

צורת הברכה: צריך להסתכל על הפריחה לפני הברכה, ואין צריך להחזיק בידו (קובץ אורייתא ח"י עמו קנג בשם הגר"ש דבילצקי).

עמידה בברכות

יש אומרים שיש לברך ברכת האילנות בעמידה, אבל תפילות ומזמורים שיש אומרים עם הברכה יכול לומר בשיבה.

הטעם בעמידה: ככל הברכות שהן שבח והודאה שנאמרות בעמידה (ר' יעקב עמדין בסידורו לגבי ברכת אשר יצר), ואם מברך בציבור יש לעמוד גם מפני כבוד הציבור (ספר יזרח אור פרק יז לענין ברכת הלבנה).

לברך בעל פה: לכתחילה ראוי שלא יברך בעל פה, אלא א"כ התבונן קודם לכן בברכה (שו"ע ק).

ברכה ברוב עם

ראוי לומר ברכה זו בעשרה בני אדם (מועד לכל חי א ו), או לכל הפחות בג' אנשים, וכן מובא בכה"ח (רכ"ז ס"ק ז) שכתב שיש לברך ברכה זו בקיבוץ בני אדם, והטעם: משום שנאמר (משלי י"ד, כ"ח): "ברוב עם הדרת מלך" (עיין ר"ה לב, ב), שמצוה שעושים בציבור יש בה הידור יותר.

ואינו מברך אלא פעם אחת (מרדכי ברכות קמח, שו"ע רכ"א). וכתב המשנ"ב (שם ס"ק ג) מדסתם [שאינו מברך אלא פעם אחת] משמע שאפילו על אילנות אחרים לא יברך. והטעם: דומיא דבריות טובות או בהמה ואילנות (טושו"ע רכה י), שמברך עליהם בפעם הראשונה שרואה ולא יותר. טעם אחר: משום שברכה זו היא ברכה של הודאה כללית על חסדו וטובו של הקב"ה (ערוה"ש רכ"א א), טעם אחר: כי מדרך הטבע יודע שמאחר שהתחילו לגדול, הרי הם ממשיכים לגדול, ואין שמחה אלא בראייה ראשונה (פמ"ג משב"ז רכו).

ראייה ראשונה: יש אומרים שצריך לברך על ראייה ראשונה, ואם לא בירך בשעת ראייה ראשונה שוב לא יברך בשעת ראייה שניה.

יש אומרים וכן נוהגים: שאפשר לברך גם אחר ראייה ראשונה (משנ"ב רכו ס"ק ה), ומדייקים מדברי השו"ע שכתב דעד שגדלו הפירות אפשר לברך, ומשמע אפילו שראה הרבה פעמים (מאמר מרדכי סוף ס"ק א פמ"ג מ"ז רכו ס"ק ב), וכן מוכח מזה שמברכים בחודש ניסן, אע"פ שראו הרבה פעמים באדר או בשבת.

נשים במצוה זו

אף נשים חייבות בברכה זו, ואינו חשיב מצוות עשה שהזמן גרמא. והטעם: לפי שכל הברכות והמצוות שזמנן קבוע מחמת המציאות ולא מחמת הדין, לא נחשב כמצוות עשה שהזמן גרמא (אלשיך הכהן חלק א י ברכת ה' חלק ד פרק א ה). כמו שמצאנו במצוות ביכורים (ביכורים ריש פרק א) שנשים חייבות אע"פ שזמנה מעצרת עד חנוכה, אינו נחשב שהזמן גרמא (תוס' רע"א על המשניות ביכורים שם).

קטן: קטן שהגיע לגיל חינוך מצוה לחנכו לברך (שו"ע רט"ו ג), ויש שכתבו שטוב לקבצם יחד בצוותא לחנכם במצוות.

אילן אחד או ריבוי אילנות

מעיקר הדין: מברכים אף על אילן אחד (עיין שו"ת בצל החכמה ח"ו לה).

יש אומרים שיש להדר לברך על ראיית שני אילנות לפחות (שו"ת הלכות קטנות ח"ב סימן כח) [ואין צריך שני מינים אלא כל שיש ב' אילנות אפילו מין אחד], ויש שהקפידו שיהיה גם על שני מיני אילנות (מנהג ירושלים ע"פ הספר נחומי עם).

וכן מוכח ממשטב הברכה שקבעו בו לשון 'אילנות' בלשון רבים, ויש מדקדקים מדברי הגמרא בברכות (מג, ב) "וחזי אילני" אילני מלשון רבים (כה"ח רכו ב), ודבר זה אינו לעיכובא, דבהרבה מקומות מצאנו לשון רבים ואינו אלא אחד, כגון בברכת הרים וגבעות ומלך (שו"ע רכ"ד ו) (וכן נהג הגרשז"א הליכות שלמה פרק שני חודש ניסן אורחות הלכה 10, והגר"ש"א הגדה של פסח).

אילנות שבשדות

מעיקר הדין יכול לברך על אילנות שבחצרו (לב חיים פלאז"י ח"ב ס' מד), ומיהו מצווה מן המובחר לברך על אילנות שבשדות ופרדסים (הלכות קטנות ח"א ס' כח), וכן הרמב"ם כתב לשדות וגינות וכן אבודרהם כתב לשדות [ויש אומרים שעל פי הקבלה יש לברך על שדה ישראל [מפני גלגולי הנשמות] ויש אומרים שיש לברך על אילנות מחוץ לעיר].

ברכת אילנות בשבת ויו"ט

יש אומרים: שאין לברך ברכת האילנות בשבת (כה"ח רכו ד, משנת יוסף ח"א סימן ס, קובץ מבית לוי תשנ"ו).

והטעם: שחוששים שמא יגע באילן ויטלטלנו, או יתלוש פרחים או יקח מהפרחים להריח [וכן הוא מנהג אלכסנדריא שהיו נוהגים ליקח אחרי הברכה פרח מן האילן, לברך עליו 'בורא עצי בשמים']

האילן טרם צמיחת הפירות -מברך לכתחילה (מקור חיים מבעל החוות יאיר סימן רכז).

ראיה מהגמרא בב"ק שאפשר לברך ברכת האילנות על אילנות ערלה
שמבואר (שם סט, א) שהיו מציינים על אילנות שהם ערלה בשביעית בחרסית, כיון שבשנה השביעית האילנות הפקר וחששו שמא יבוא בני אדם לידי מכשול שיאכלו פירות ערלה, אבל בשאר השנים לא היו מציינים ולא חששו שגנבים יאכלו משום הלעיטהו לרשע וימות, והקשו שאם אסור לברך ברכת אילנות על אילן ערלה, גם בשאר השנים היו צריכים לציין שאלו אילנות של ערלה, כדי שלא יבוא לידי ברכה לבטלה, וע"כ שאפשר לברך על אילנות ערלה (שו"ת דובב מישרים ח"ג סימן ה).

ספק ערלה: בחו"ל מותר, והטעם: משום שספק ערלה בחו"ל מותר ובא"י הוא מיעוט, שלא שכיח דתוך ג' שנים יבלבו וכל שכן שיישאו פירות (עין יור"ד ריש סימן רצד), ועוד שנאסרה בערלה רק פירות (מקור חיים קיצור הלכות רכו).

אילנות מורכבים

אילנות המורכבים מין בשאינו מינו, יש אומרים שאין לברך על אילנות אלו, והטעם: היות והם נעשו נגד רצון הבורא אין לברך עליהם (שו"ת הלכות קטנות ח"א סימן סח ורסה), ויש אומרים: שמותר לברך עליהם (שו"ת שאילת יעב"ץ סימן סג) ואם ההרכבה לא נעשתה באילן זה, אלא נטעו את גרעיני פירותיהם וצמחו מהם אילנות, מותר לברך עליהם (הגרשז"א הליכות שלמה פרק כג אות יח).

נקיות מקום הברכה

קודם שיברך יבדוק שיהא המקום שמברך שם נקי, שלא תהיה שם צואה או זבל או ריח רע, והטעם: לפי שאסור לומר דבר שבקדושה והזכרת שם השם עד שירחק ד"א ממקום שכלה הריח (עיין משנ"ב עט ס"ק ה ומשנ"ב תכו ס"ק כא). עיקר המצווה היא הברכה כשלעצמה (וכן מנהג הגר"א ובני אשכנז), ויש קהילות שנהגו להוסיף תפילות ובקשות נוספות עיין כה"ח הנוסח.

ולכן יש חשש זה], וכן חוששים שמא יוציא הסיודור לרה"ר (כה"ח שם, מועד לכל חי א ח). [טעם אחר: על פי הקבלה לפי שמברר ניצוצי הקדושה מן הצומח והוי בורר (כה"ח רכו ס"ק ד)].
ויש אומרים שאפשר לברך גם בשבת ויו"ט, וכך נהג בעל האדר"ת (נפש דוד לבעל האדר"ת עמוד 138), וכן נהגו בעל הקה"י (אורחות הלכה ח"ג עמוד רכד), והגרשז"א (עיין הליכות שלמה פרק שני חודש ניסן הערה 10), (הגרשז"א הגדה של פסח). והטעם: כדי להשלים מאה ברכות שחסרים בשבת (נפש דוד שם). זהירט טלטול: במקום שמברכים בשבת, יזהרו במקום שאין עירוב שלא לטלטל הסיודור כדי שלא יצא שכרם בהפסדם.

לברך בלילה

יש אומרים: שאין לברך ברכה זו בלילה (שו"ת אור ציון קיח). ומדייקים מלשון הגמרא (ברכות מגב) שאמרה 'היוצא ביומי ניסן', משמע יום (ספר הר צבי ח"א סימן קיח), טעם אחר: לפי שטבע הפרחים לפרוח מחום ושמשי, וצבעי וגווני הפרחים והעצים מראים נפלאותיו, ועיקר הברכה על הנאת ויופי הפרחים, א"כ עיקר התחדשות ניכרת ביום ולא בלילה (ספר חמדת צבי ח"א סימן יח).

ויש אומרים: שאפשר לברך גם בלילה כשרואה היטב את לבלוב האילנות (שו"ת צי"א ח"ב ס"ק ו). דלא שנא משאר ברכות הראיה דמהני בהו אף בלילה.

לברך על עץ ערלה

יש שכתבו: שאין לברך על עץ של ערלה, והטעם: לפי שעץ ערלה אסור בהנאה, ואין יכול לומר "ליהנות מהם בני אדם" (גליון רע"א רכו נסתפק בדבר זה, ובשו"ת דברי גמליאל ח"ג סימן ב החמיר בדבר זה). שהרי נהנה בראייה, ואע"פ דקול ומראה אין בו משום מעילה, מ"מ איסורא איכא.

ויש שכתבו שיכול לברך, והטעם: משום שהברכה היא על כללות האילנות (שו"ת דובב מישרים ח"ג סימן ה). ואינו דומה לפוסקים שסוברים שבאילנות מורכבים אין לברך, דשם נעשה באיסור אבל ערלה לא נעשה באיסור. טעם אחר: יש שמחדשים דאיסור ערלה אינו אלא משנעשה פרי, אבל מי שמברך על לבלוב

להתחיל את היום ברגל ימין
חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..
המייל היומי של 'דרשו'.

עושים סדר פסח במגירות? ממיינים חוברות ודפים? - מה מותר לזרוק ומה חייבים לגנוז?

'גניזה' הלכה למעשה - מאת הרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א

אם עשה במזיד נענש במלקות, ודווקא בשבעה השמות הקדושים ולא בכינויים.

שבעת השמות שאינם נמחקים: (א א-ל. ב) אלו-ה. ג) אלוהים-ם [כולל "אלוקי-נו" ו"אלו-קי"]. ד) צבאו-ת. ה) יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ו) א-ד-נ-י. ז) ש-ד-י. ויש אומרים אף "אהיה אשר אהיה". ולהכרעת השו"ע (יו"ד רע"ו, ט) המוחק אפילו רק אות אחת מן השם - עובר באיסור. על כן, כ' במשנ"ב שלוח 'שיויתי' שלפני העמוד של הש"ץ - יש לכסות בזכוכית.

יש לדעת: לדעת בעל ה'צפנת פענח', הרוגזובער זצ"ל, גם האות ה' בלבד, כשנכתבת ככינוי להשם - היא בכלל האיסור, על כן נהגו לכתוב: בעזרת ד' או בעזרת השם, או 'הבורא יתברך' או בס"ד. מכל מקום, כינויים, כגון: רבש"ע, הקב"ה, השם, הבורא יתברך, ואפילו האותיות יי - מותר למחקם ואינם צריכים גניזה. הערה: לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, כשכותבים 'בתיא', 'נתניה', 'בית אל', 'בצלאל' וכדומה, אין צורך לכתוב מקף בין האותיות, כיון שאין הכוונה בכלל לשם ד', ולכן לדעתו אין להיזהר בחוזה מלכתוב "דבר זה יהיה הפרת החוזה", וכפי שהביא רבי חזקיהו מדיני זצ"ל בהקדמה לספרו "שדי חמד" שאין כל חשש בנתינת שם כזה לספרו, כי אין הכוונה לשם ד'.

חובת הגניזה לפסוק שלם מן המקרא:

רמב"ם יסודי התורה (ו, ח): "ומדברי חכמים אסור לאבד פסוק שלם מן התורה, ומשאר כל ספרי הקודש (התנ"ך), והמאבדו בידים נענש במכת מרדות, וכל זה כשנכתב בקדושה. ואכן, גדולי ישראל נזהרו שלא להדפיס בנוסח ההזמנה לשמחת בר מצוה או נישואין פסוקים שלמים, ואין צריך לומר שמות ד' - שמא לא ישמרום בקדושה. אמנם: בפתחי תשובה (יו"ד רפ"ד, א) כתב שיש שהחמירו שאף שלש מילים ומעלה, כשיש להן משמעות של פסוק - צריכות גניזה, ואם הן ארבע מילים מפסוק, אפילו אין להן משמעות פסוק - צריכות גניזה. אבל למעשה אין מחייבים גניזה אלא בפסוק שלם מן המקרא, היינו: "פסוק שפסוק משה". ובשו"ת אגרות משה (או"ח ה, לח) כתב, שכשכותבים "קול ששון וקול שמחה" וגו' בהזמנה, כשכל שתי מילים מרוחקות אלו מאלו, או כשכותבים בשתי שורות, או בעיגול - מותר לכתוב אפילו פסוק שלם. והגאון רבי יעקב בלוי זצ"ל היה מדפיס בהזמנותיו: "עוד ישמע בהרי יהודה" וגו'.

במסגרת הכנת הבית לקראת הפסח, מוציאים מהארונות והמגרות חומרים שהצטברו, המכילים דברי תורה, ובכללם מחברות ודפי סיכום, חוברות ועיתונים. כאן המקום לפרט את עיקרי ההלכות הנוגעות לשמירת שמות ד' וכתבי קודש, ואלו מהם החייבים בגניזה.

גניזת ספרים שבלו:

בשו"ת חלקת יעקב (א, מ): "ספרי קודש שעדיין ראויים ללמוד בהם אסור לגנוזם, ואפילו יצא הספר בדפוס חדש ובאותיות מאירות עיניים ומפוסק ומנוקד, ושוב אין צריכים לספרים מהדפוס הישן - כל שלא בלו לגמרי ועדיין ניתן ללמוד בהם - אסור לגנוזם. ויש להניחם בדרך כבוד באיזה מחסן ולא במקום שילכו לאיבוד מחמת עיפוש או לחות". ובשו"ת שבט הלוי להגר"ש וואזנר זצ"ל (ג, ט"ו): "אף אם חלק מהדפים נקרעו, אם יש אפשרות להוציאם ועדיין הנשאר ראוי ללמוד בו - לכתחילה יש לעשות כן. אכן, אם בהוצאה הקודמת טעויות רבות, שתוקנו והובאו במהדורה החדשה - מותר לגנוז את הישנה, כדין ספר שאינו מוגה שאסור להשהותו בבית".

רשימות וכתבי סיכום של דברי תורה, כגון מחברות של מקצועות הקודש, וטיטות של מאמרים ועבודות ומבחנים, אם אין בהם שמות הקודש - מעיקר הדין אינם חייבים גניזה, ככל דברי תורה שאינם אלא לזמן מסוים ואינם ככתבי הקודש שעומדים לימים רבים. ויש לעטפם היטב בשתי עטיפות ולהניחם בדרך כבוד (זאת, לדעת הפוסקים, משום שהאשפה נשרפת ואותיות פורחות באוויר).

ועל כן מקילים מלמדי תינוקות ומורות לכתוב דברי תורה וחלקי פסוקים על גבי הלוח, אף שלאחר מכן נמחקים, וכן כותבים פסוקים על עוגת התינוק כשמכניסים אותו לבית רבו. והמדקדקים נזהרים שלא לכתוב פסוק שלם - דברי הגר"י בלוי זצ"ל בספר 'צדקה ומשפט' פרק ט"ז.

השמות הקדושים שאינם נמחקים וחיוביים בגניזה:

רמב"ם הלכות יסודי התורה (ו, א): נצטוונו בתורה לעניין עבודה זרה (בדברים י"ב, ג): "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא" ונאמר: "לא תעשון כן לד' אלוהיכם". מכאן שהמוחק את אחד משמותיו שנכתב בקדושה [ספר תורה שכתבו מין - ישרף],

מחיקה וזריקת דיסקים, תוכנות, קלטות וסרטי צילום שיש בהם שמות ופסוקים:

בש"ת אגרות משה (יו"ד ב, קל"ח), במשנה הלכות (ה, קנ"ט) וכן בש"ת יחוה דעת (ד, נ) - התיירו למחקם, ובוודאי בדרך גרמא, היינו, בהקלטת דבר אחר על גביהם, וכלשון הגר"ע יוסף זצ"ל: "מאחר שאין בסרט הרשם-קול צורת אותיות כלל, אלא שגלי הקול נקלטים על הסרט בדרך אלקטרונית שאי אפשר בשום אופן להבחין בהם למראה עיניו של אדם, והם בגדר 'אותיות פורחות באוויר', ורק על ידי פעולה חשמלית ניתן לשומעם שוב - לפיכך אין מקום לאסור את מחיקתם על ידי לחיצה, אעפ"י שיש בהם שמות הקודש". והמעוניינים להוציאם מהבית, יש לעטפם תחילה דרך כבוד ולהניחם במקום שייאספו לאשפה, ודי בכך.

גניזת עיתונים וכתבי עת:

כתבו הגר"מ שטרנבוך שליט"א, ולהבחל"ח הגר"ש וואזנר זצ"ל בשבט הלוי (ו, ה) והגר"ע יוסף זצ"ל ביביע אומר (יו"ד א): עיתונים וכתבי עת המיועדים בעיקרם לדברי חולין, אלא שלפעמים משתרבבים בהם גם איזה אמרות חז"ל ופתגמים מדברי חכמים בתלמוד וספרי המוסר, וכמו כן שטרות שמודפסים עליהם דברי תורה וכן בולים, אין צריך מן הדין לשמור אותם בגניזה, ובתנאי שאין בהם שם קודש. ודי לעטפם בשתי עטיפות דרך כבוד ולהניחם באשפה. ולמעשה, אין צורך מן הדין לחפש אחרי פסוקים ושמות בכל עיתון או פרסום אולי ושמא יש דבר בהם הצריך גניזה, והרבה

פעמים משלבים פסוקים רק לתפארת המליצה, כגון 'אשת חיל מי ימצא' וגו' או 'לא טוב היות האדם לבדו' וגו' וכדומה. ולדעת מרן הגר"ש"ז אויערבך זצ"ל אף בשטרות הדולר האמריקאי שכתוב עליהם שם שמים בלשונם - אין צריכים גניזה, כיון שלא נכתב שם ככתבי הקודש אלא להביע אמונתם,

אבל בעיתונים וכתבי עת שמדפיסים מדור של דברי תורה או הלכה השקפה או מוסר - חלקים אלו חייבים בוודאי בגניזה, כדין, והיינו אפילו בשפות זרות.

וכבר צווחו גדולי וגאוני הדורות על שאין נזהרים לשלב בעיתונים ובמודעות ופרסומות מאמרי חז"ל ואף פסוקים שלמים ומכשילים בכך את המון העם שאינם יודעים להיזהר, וטוב יותר שלא לערב קודש בחול, ואם מדפיסים דברי קודש יש לציין באופן בולט את החובה לגנוזם אחרי הקריאה.

גניזת דברים שונים:

כיפה, קיטל וגרטל שבלו - בטלה מעלתם ואינם צריכים גניזה, ויש המהדרים להניחם באשפה עטופים (דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל). פתילי ציצית שבלו או נקרעו מהציצית - לדעת השולחן ערוך מותרים בשימוש לחול, אבל לא לשימוש מגונה; ולדעת הרמ"א יש לעטפם בשתי עטיפות ולהניחם באשפה, ויש הגונזים אותם, או משתמשים בהם לסימניה ותבוא עליהם ברכה (מהרי"ל, מובא במשנ"ב כ"א, ח). בגד הטלית גדול או הקטן, בלי הציציות, די בהנחתם באשפה בשקית. ואין להשתמש בהם לניקוי חלונות וכדומה.

יהלומים מגדולי ישראל

סיים רבינו ואמר לי: "תהיה חברה'מן ותוציא ספר כזה עם כריכה קשה, ואז תביא לי ואני אניח אותו כאן בארון ואלמד בזה"

כמלאך האומר גדל

שהתירוץ הראשון חולק... "ועל דרך זו. אני הבנתי היטב מה שהוא אומר, והוא באמת נגע בכל הנקודות הלא פשוטות שהיו בדברים. כשהוא סיים לקרוא הכל, וזה לקח כמה דקות בלבד, הוא מחזיר לי את החוברת. אמרתי לו שהוא יכול להשאיר אצלו. אמר לי רבינו: "הרי יכולתי כבר לקחת בכולל, ולשם מה קראתי לך, מכיון שרציתי לקרוא, אבל אני לא רוצה להכניס לארון חוברות עם כריכה דקה [הוא קיפל את החוברת פעם פעמיים ואמר אני לא מכניס לארון כאלון], לכן רציתי לקרוא ומיד להחזיר לך". ואז סיים ואמר: "זה דוקא מעניין אותי, תהיה חברמן ותוציא ספר כזה עם כריכה קשה ואז תביא לי ואני אניח כאן בארון [הוא הצביע על איזה מקום] ואלמד בזה".

מספר הגאון ר' יעקב ש' מתלמידי רבינו הגר"ח זי"ע. בשנת תשנ"א כתבתי סיכום של דינים העולים מהגפ"ת של 15-ה דפים האחרונים של כתובות. הדפסתי בחוברת דקה של 20 עמודי מחשב גדולים באותיות קטנות וצפופות. ניגשתי לרבינו בכולל חזו"א לתת לו. הוא לא הסכים לקחת את החוברת ואמר לי: "תבוא אחרי מנחה ותיסע איתי הביתה ושם אני אעיין". נסעתי עמו, הוא נכנס לחדר, תלה את מעילו וכובעו על קולב פשוט שהיה מחובר לארון הספרים מהצד, וישב מיד עם החוברת. הוא החל לקרוא במהירות ושמעתי מעיר לעצמו כל מיני הערות וחשבונות, עוצר לרגע ומהרהר ואומר: "אה, זה מלשון רש"י למטה", או אומר לעצמו: "זה התירוץ השני בתוס', אבל מי אמר

אתה חייב לשמוע את הסיפור של האברך הזה", וברחה מי לעבודתה. הרב שמע את הסיפור בחיך ובהנאה גדולים, ואמר: "אכן אעייך בזה ואניחננו אצלי כאן קרוב כפי שאמרתי לך". אכן, אחד הדברים המיוחדים של רבינו, שהוא ידע שמילה שלו יכולה להזיז אנשים, והוא ניצל כל הזדמנות לתבוע ולדחוף. החל מיהודים פשוטים שתבע מהם לשמור שבת בעד ברכה, ומסתמא יש מאות ששומרים שבת בגלל משפט שלו, המשך דרך יהודים שתבע מהם חיזוק בכל מיני מצוות או הנהגות יהודיות לפי הענין, דרך עוד יהודים שתבע מהם כל מיני לימודים [על השאלה אם ללמוד זה או זה, בדרך כלל התשובה היתה: "תלמד שניהם", וכהנה למאות], וכלה בכגון הסיפור הזה, לדחוף אנשים לחבר ספרים ושאר פרויקטים שלא חלמו שזה למידתם.

(נמסר לפרסום ב'קובץ גיליונות')

הדבר דירבן אותי ושנה אחר כך, תשנ"ב, כתבתי ספר על רוב גיטין בהיקף יותר גדול ויותר יסודי, ועד שהדפסתי היה כבר תחילת תשנ"ד, לכבוד דף היומי גיטין שחל אז. באתי לביתו ביום ששי אחר הצהרים להביא לו את הספר ולספר לו שזה הרבה מאד בזכותו.

חיכיתי קצת וראיתי שהתור ארוך ומתמשך וזה לא עסק. נכנסתי לרבנית למטבח ואמרתי לה שאין לי שאלה או בקשת ברכה ואני רק רוצה לתת את הספר ומבקש להניחו שם והיא תראה לו, וסיפרתי לה שבזכותו כתבתי והדפסתי. היא אמרה לי: "אתה נכנס עכשיו ברגע זה איתי". אמרתי שלא נעים לי לעקוף עשרות אנשים. היא אמרה לי: "זה לא בשבילך, זה בשבילי ובשבילו. זו ההנאה שלו שהיה לו חלק בתורה של משהו". היא נכנסה עמי מפתח צדדי ישר לחדר, ואמרה לו: "חיים,

יומא דהילולא

כאשר חילקו את המרק, עמד אברך אחד מאחורי הרבי והחזיק בצלחת המרק שלו. לפתע החליקה מידו הצלחת...

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי יוחנן מרחמסטריווקא זצוק"ל

יקח ללבו כי לא קרה שום דבר, אולם הקהל הבחין שמהו בכל זאת מפריע לרבי. הרבי קרא לזה שהיה ממונה לחלק את האוכל, ואמר לו באזנו: לאברך זה לא היה מרק כי הצלחת שלו נשפכה, אנא הבא לו צלחת מרק...

סיפר כ"ק מרן האדמו"ר מבאיאן שליט"א, שבאחד מנסיעותיו של הרבי הקדוש מרחמיסטריווקא הגיע לאיזה עיר, שם חלקו לו כבוד גדול ועצום, וכל אנשי העיר נאספו לכבודו. עמד שם מתנגד אחד אשר עינו היתה צרה ברבי זצוק"ל ובכבוד הגדול שהוא מקבל, וברוב עזותו ניגש אל הרבי הקדוש ואמר בחוצפה: הרי אתם מחזיקים עצמכם לכלום, מדוע הגיעו כולם לקבל את פניכם? למה מגיע לכם כבוד גדול כזה?

השיב לו הרה"ק זי"ע: "אכן אינני יודע מדוע חולקים לי כבוד, אבל אם עושים לי את זה, הרי זה סימן שכך רצו מן השמים, ואם כן גם אתה צריך לפחד ממני כמו מפני אש"ו..."

(גיליון 'מתיקות הדף היומי')

הרה"ק רבי יוחנן מרחמסטריווקא זי"ע היה הצעיר מבין שמונת בניו הקדושים והטהורים של המגיד הקדוש מטשערנוביל זצוק"ל. ידוע שהרה"ק רבי יוחנן זי"ע אמר שבהסתלקות אביו הקדוש התחלקו כל אחיו בירושה הרוחנית, כל אחד בחר לו מדה אחת, עד שלא נשאר כלום לאחיו הקדוש רבי משה מקאריסטשוב זצוק"ל, ולכן הוא ירש מאביו את ה"גארנישט" [ה'כלום'], ועבורו - עבור רבי יוחנן זצוק"ל - נשאר רק ה"גארנישט שבגארנישט" [-כלום שבכלום]. ואכן היה רבי יוחנן ידוע ומפורסם במדת עניויותו ושפלות רוחו.

מסופר עליו שבאחת משמחות נישואי צאצאיו, ישב הרבי וערך את שולחנו הטהור ומסביבו עמדו הקהל. כאשר חילקו את המרק, עמד אברך אחד מאחורי הרבי והחזיק בצלחת המרק שלו, ולפתע החליקה הצלחת מידו ונשפכה על ראשו של הרבי הקדוש. אפשר לתאר את הפחד שאחז באברך, אך הרבי הקדוש הרגיע אותו שלא

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אמרתי להם: היות והמקום כאן רצוף חשש לחילול שבת, אני מחמיר על עצמי ומסתגר למשך כל השבת בחדרי. ביקשתי מהמארח קערה עם מים, התיישבתי בחדר והתחלתי להתכוון לשבת. הייתי לבד. אני והקדוש-ברוך-הוא

הרה"ג רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א על שבת 'מחוץ למחנה'

בדד ישב מחוץ למחנה

אני יורד מכבש המטוס ביום שישי, ערב שבת קודש, בנמל התעופה "קנדי" בניו יורק. את פני מקבל בעל השמחה החרד לכבודי, ומצביע על מסוק קל שהעמיד לרשותי להביאני אל שמחת הבר מצוה בניו ג'רסי הלא רחוקה.

את האיש אני מכיר שנים רבות, והוא נמנה עם תומכי מוסדות "מגדל אור". כשביקשני לבוא במיוחד לשבת בר המצוה שיערוך לבנו, לא יכולתי לסרב.

המטוס הזעיר מנמיך טוס ועוצר באמצע מתחם גולף ענקי, המשתרע על פני עשרות דונמים של דשא ירוק, כאן, בלב המתחם, הוקם לרגל השמחה אוהל ענק, שישמש את כל באי השמחה.

בצד עמד קרוון נייד, שהוא כמו בית לכל דבר העומד על משאית. "כאן" מצביע בעל השמחה, "הכנו בית לכבוד הרב". אני מטפס ועולה ל"טנק" ומגלה כי הוא משוכלל במיטב השכלולים המודרניים הקיימים היום.

עם כניסתי נדלקה נורה לכבודי, ודלתות הקרוון זעו מאליהן. הושטתי ידי לכיור, והברז בעין אלקטרונית זיהה אותי ונפתח בתשואות, הקרוון היה מאובזר במיטב הטכנולוגיה.

היה זה כשעתיים לפני שבת, ואני הבנתי כי לא אוכל לחזור לאחוריי. מסתבר שהמארח לא הבין לרגישות האדם החרדי, ולבד מסעודות השבת שהזמין בקייטרינג בורו-פארקי יש כאן חשש של ממש על כל פסיעה ופסיעה לחילול שבת. מה גם שכל האירוע לא היה נראה לי כדבר שרוח חכמים נוחה הימנו.

קראתי לידידי המארח ואמרתי לו כי ברצוני לתת ספיץ, נאום חגיגי, עוד בטרם כניסת השבת. המארח הסכים ואסף את מאות המוזמנים, יהודים שלדאבון לב רחוקים עדיין מתורה ומצוות לחדר האוכל.

מה אומר ומה לא אומר! אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי! מחד גיסא, זו שמחה שטרחה עליה כה רבות - ואיך אקלקל אותה? מאידך גיסא, וכי ניתן רגע אחד לחיות עם ספק של חילול שבת?

הסתכלתי סביבי וראיתי כי אין כאן אפילו יהודי חרדי אחד. הרגשתי בודד בין המון יהודי תועה. הייתי שבור ורצוף בתוך נפשי על הריחוק מהבית, מבית הכנסת ומהאווירה היהודית. התחזקתי בלבי, ונשאתי עיני לאבי שבמרומים שיכניס בפי

את המילים הנכונות. "יהודים יקרים", קראתי ברגש, "בעוד שעה קלה תפרוס השבת את כנפיה. השבת היא אות בין הקב"ה ובין נתיניו, היהודים".

הפלאתי בעניין שמירת השבת, שעליה נאמר בתורה (שמות לא, יד) מחלליה מות יומת. הדגשתי בפניהם כי זו מתנת א-ל, אשר נתן באהבה לעם ישראל, עד כדי כך שחכמינו קבעו (סנהדרין נח, ב) כי "גוי ששבת - חייב מיתה".

ואז התחלתי לשיר עמם "ישמחו במלכותך, שומרי שבת וקוראי עונג, אידלעך שרייט ש-ב-ת, אידלעך שרייט ש-ב-ת..."

מעגלים התרוממו לשורר זמירות שבת, ואז ניגשתי שוב למיקרופון וביקשתי את רשות הדיבור. אמרתי להם: "היות והמקום כאן רצוף חשש לחילול שבת, אני מחמיר על עצמי ומסתגר למשך כל השבת בקייטניו".

גבות הורמו בהפתעה גמורה. בירכתי אותם ב "א גוטען שבת", ופניתי לחדרי מלווה בקהל המונים, מסוקרנים ובעיקר מעריכים. ביקשתי מהמארח שיעמיד לרשותי קערה ובה מים, שבה אשתמש לאורך השבת. התיישבתי בחדרי והתחלתי להתכוון לשבת המלכה. הייתי לבד. אני והקדוש-ברוך-הוא.

אני פותח את החומש, פרשת צו, "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". רש"י הקדוש מביא את דברי חז"ל: "אש שנאמר בה תמיד היא שמדליקין בה את הנרות, שנאמר בה להעלות נר תמיד, אף היא מעל המזבח החיצון תוקד".

את האש של המנורה, מלמדים אותנו חז"ל, מדליקים מאשו של המזבח החיצון. דבר זה בא ללמדנו כי בזמן שאדם שרוי בבית וחיוו מתנהלים כתיקונם, סביב משפחתו, מוקיריו ומכיריו, הוא מחוסן מפני סטייה מהדרך בהיותו נתון תדיר לביקורת אנשי ביתו וסביבתו הקרובה.

שונים הדברים כשאדם יוצא למסעיו והוא שרוי בדרכים, במקומות שאין איש מכירו, ובנוסף על כך באים עליו נסיונות שונים עקב טלטולי הדרך. כאן הוא עלול לוותר על עקרונותיו.

משום כך מרמזת לנו התורה כי אש תמיד תוקד על המזבח. על מזבח הלב האנושי צריכה ליקוד תמיד להבת ה' ותורתו, כך שלא תכבה אף במסעות, אפילו תוך מסעי דרכים, כאשר הוא שורה במקומות רחוקים ונידחים.

סימוכין לדבריי מצאתי בדברי הירושלמי (יומא כד, א), המתחברים לדברינו ככפתור ופרח: "לא תכבה - אף במסעות".

למרות הכל דבר אחד העיב את רוחי ולא הרפה ממני: כאב לי שעם ישראל נמצא כה רחוק, שאפילו בר מצוה עושים ללא מנין מישראל ותוך כדי חילול שבת המוני.

התוצאה נודעה לי רק לימים. בין קרואי השמחה היו שני צעירים, שהדברים שהשמעתי מקירות לבי חדרו ללבם. ברגע שסיימתי את דברי הם מיהרו להסתלק מן המקום ונסעו ברכביהם למלון סמוך, מספיקים לפרוק את מזוודותיהם דקות לפני שקיעת החמה.

שני צעירים אלו שבו בתשובה שלמה והתקרבו לבורא העולם. שוב ידעתי כי גם אם לי נראה היה הדבר כניסיון וכמסע קשה, היושב בשמים תכנן היטב את צעדי ושמר את רגלי חסידיו.

(מתוך הספר 'אור השבת')

אם כן, חשבתי לעצמי, מה לי כאן ומה לי שם? מה זה משנה היכן אני נמצא, במקום נידח זה או בביתי? לגבי עבודת ה' לא צריך להיות כל הבדל

ניגנתי בנעימה "לכה דודי", התחזקתי בספרים הקדושים שהיו עמי. סעדתי את סעודות השבת בגפי, ולא נתתי לדוק של עצב לחדור לנפשי.

הוספתי לעצמי כי אולי רמז הוא שהמנורה הטהורה לוקחת את אשה דווקא ממזבח החיצון - לרמז כי גם אלו שהם בבחינת מנורה - גם הם לוקחים את אש התלהבותם מאלו שהם בבחינת מזבח החיצון.

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

בעל המלאכה רימה אותי - האם מותר לי להזהיר את חבריי מפניו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

בביאורים ומוספים של 'דרשו' הוראתו של הגר"י זילברשטיין שליט"א - "שאסור לספר לאחרים שהבעל מלאכה ניצל את מצוקתו לדרוש עוד כסף, אף כשמטרתו לתועלת שלא יעשה כן להם, מפני שאין כוונתו לתועלת אלא מחמת כעס ושנאה כמבואר כאן..." (זאת מלבד העובדה שיתכן ובעל המלאכה הוא הצודק בוויכוח שביניהם).

אולם למרות זאת אין האדם יכול לפטור עצמו לגמרי מחובתו להציל את חברו מנזק. התורה מצווה עליו במקרה זה להתגבר ולהתעלות מעל רגשותיו, ולפעול באופן המותר! וכפי שמובא בהמשך הדברים ב'ביאורים ומוספים' - שכאשר הדברים נוגעים ממש להצלה מנזק, אזי אף אם המספר שונא את המסופר, מכל מקום מותר לספר הדבר לתועלת הצלת חברו - "ויכריח את עצמו בעת הסיפור לכוון לתועלת, ולא מצד שנאה..."

"...הזמנתי בעל מלאכה לביצוע עבודות בביתי - והלה ממש רימה אותי לאורך כל הדרך! בסיכומי של דבר נאלצתי לשלם עבור העבודה מחיר גבוה ביותר! זהו גזל של ממש! האם אין זו מצווה להזהיר את כל חברי וידידי מפניו של בעל המלאכה הזה?!"

עד כמה מוטל עלינו לדקדק לא רק בפרטי ההלכה, אלא גם לחפש ולדקדק במניעים הנסתרים שבלב פנימה - נוכל ללמוד מההלכה הנלמדת היום בספר חפץ חיים (כלל "סעיף יא), הנוגעת לסיטואציה הנ"ל המוכרת לכולנו מחיי היום יום.

בדוגמה מעין זו, לא די שיהיה בסיפור הדברים תועלת - אלא על המספר להתכוון באמת לשם תועלת! וכיון שבוודאי אין כוונת המספר לתועלת, אלא "כוונתו כדי לבזותו בעיני בני אדם, שיפורסם לפנייהם לחרפה ולקלון עבור זה שנגע בממונו או בכבודו", על כן הדבר אסור. כך כותב החפץ חיים, וכך אכן מובאת

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

יבמות דף כט

מי הם שלושת האחים שנקראו 'ברוך דיין האמת'?

שלושה אחין

פריד, הגיע לגיל בר־מצוה, שיגר האב מכתב לר' שמואל וביקשו שיזמין עבור בנו פרשיות ותפילין מהודרות וישלח לו. עשה ר' שמואל כבקשתו, הזמין ושלח לו זוג תפילין לעילא ולעילא, בהוסיפו רשימה קטנה של עלות כתיבת הפרשיות, עשיית הבתים והרצועות. החזיר לו האיש מאמריקה מכתב, בו הוא תמה: וכי שכר טירחה המגיע לך, אינך כותב כמה?... השיב לו ר' שמואל: שכר טירחתי יהא: התחייבות מצד בנך, לא לשוח כשהתפילין בראשו ובזרועו...

"להוי ידוע לכם", סיים הרב פריד את סיפורו, "שרק הודות להבטחה זו לא יצאתי לתרבות־רעה! שכן, באמריקה של הימים ההם, כל הקשרים שקשרו בני־טובים עם צעירים פורקי עול, היו על ידי שיחות של שחרית."

(סיפורים ירושלמים ח"ב עמ' 23)

שלושה אחים היו הם בירושלים, עליהם אמרו בדרן צחות: "ברון דיין האמת..." - ר' ברוך דייטש, הבכור, שני לו, ר' מתתיהו דייטש, מי שהלם אותו להיות מנהיג, דיין, ור' שמואל, הצעיר שבהם, אשר האמת בערה בקרבו בכל עוז ותעצומות. עם האמת שיצאה מעומק לבו, היתה לו השפעה על הכל. עתים עשה זאת בלשון חריפה, אך ברוב המקרים - בלשון רבה ועדינה ביותר.

מספר חתנו של ר' שמואל, ר' מרדכי אהרן שיינברגר: פעם הגיע ירושלימה יהודי מארצות־הברית, הרב פריד שמו, סייר בסקרנות בחצרותיה של בתי־הונגרים, קשר שיחה עם תושבי השכונה וסיפר להם כי בילדותו התגורר כאן וכי הכיר ומכיר־טובה עד היום לר' שמואל דייטש, שהיה ידיד אביו. ומעשה שהיה כך היה: כשהעתיקו הוריו לאמריקה, והוא, הרב

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו' הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

D'rshu
 דרשו ד' ועזו
 קרו עולמות לחינוך
 ועידוד לימוד התורה

4

מי יודע? המבצע הגדול

ש"לם 99 ₪

וקבל את ארבעת הספרים במבצע הגדול
 + משלוח עד הבית חינם

ניתן להזמין בעמדות נדרים פלוס, או במשרדי דרשו 02-5609000

האותיות הקטנות: * המבצע לתקופה מוגבלת * משלוחים באזורי המרכז החרדיים * אין התחייבות לאספקה לפני חג הפסח * ניתן לשלם ב 2 תשלומים

מדוע נהגו לשזור את חוטי הציצית משמונה כפולות?

לשם מצוה.

ובדיעבד, אם אותו אדם שטווה את החוטים לשם מצוה, המשיך ושזרם, ושכח לומר שעושה כן לשם מצוה - השזירה כשירה, משום שהאמירה שבתחילת הטויה, שהיא נעשית לשם מצוה, מועילה להחשיב את כל תהליך יצירת חוטי הציצית כאילו נעשה בפירוש לשם מצוה.

[שו"ע יא, ב, משנ"ב יד-טו, וביה"ל ד"ה וצריכין, וד"ה לשמן; ביאורים ומוספים דרשו, 20]

חכמינו ז"ל דרשו מפסוקי התורה, שחוטי הציצית טעונים שזירה, דהיינו שכל חוט מארבעת חוטי הציצית שבכל כנף, יהיה שזור בפני עצמו משני חוטים, (או משני חלקי חוט אחד שקפלוהו לשנים), לפני קשירתם יחד לכנף.

ומצוה מן המובחר, שכל חוט יהיה שזור משמונה כפולות, כצורת השזירה של בגדי הכהונה, שכל חוט היה מורכב משמונה חוטים שנשזרו יחד. וצריך לומר בתחילת השזירה, שהיא נעשית

מה דינם של חוטי ציצית ששזירתם התפרקה?

ונחלקו הפוסקים בנוגע לחלק של החוט שהתפרק משזירתו, אם הוא נחשב כחתוך. ולדעת הסוברים שהחוט נחשב כחתוך - אם החוט התפרק משזירתו באמצעו, נחשב כל החלק התחתון של החוט כחתוך, למרות שהוא שזור, כיון שאין לו חיבור לחלק העליון של החוט.

[שו"ע יא, ג, משנ"ב טז-יז, וביה"ל ד"ה ונעשו; ביאורים ומוספים דרשו, 28; וראה שו"ע יב, א-ג, וביה"ל שם ד"ה אם]

כאמור, חובה לשזור את חוטי הציצית לפחות בשתי כפולות, ומצוה מן המובחר לשזרם בשמונה כפולות, וכן המנהג. וחוט שקשרוהו בבגד הציצית כדין, ולאחר מכן התפרקה שזירתו, ולא נותרו בו אפילו שתי כפולות מתוך השמונה - כל עוד נותר באורך החוט חלק שזור באורך של 'כדי עניבה', הריהו כשר. ואם לא נותר בחוט חלק שזור כדי עניבה, תלויה כשרות הציצית במספר החוטים שהתפרקה שזירתם.

האם מותר לטבול את קצוות חוטי הציצית בדבק כדי למנוע את התפרקותם?

ובנוגע לטבילת קצוות החוטים בדבק נוזלי שקוף, המונע את התפרקותם - יש שערערו על כך, מחמת שהדבק החוט מבטלת ממנו 'שם' שזור, שהרי כעת הדבק מחברו; אך יש מהפוסקים שדחה טענה זו, וכתב, שהדבק אינו מבטל שם שזירה מהחוט, ועם זאת, גם לדעתו, יש להעדיף את קשירת החוטים על פני טבילתם בדבק.

[שו"ע יא, ג, ומשנ"ב יח; ביאורים ומוספים דרשו, 23-24, בהחברה ע"פ המקור]

בהמשך לאמור: מאחר וחוט ששזירתו התפרקה עלול להיפסל, יש אומרים, שראוי לקשור את קצוות חוטי הציצית, על מנת למנוע את התפרקותם. ויש אומרים, שרצוי שלא לקושרם, כדי שלא להוסיף על חמשת הקשרים שנהגו ישראל לקשור בציצית; וכידוע, שחמשת קשרים אלו הם כנגד חמשה חומשי תורה, ועוד. אולם, בחוטים הנוטים להתפרק בקלות, יש לנהוג כדעה הראשונה, ולקושרם.

* את חוטי הציצית, חובה מדאורייתא לטוות לשם מצוה; ואם לא נטוו לשם מצוה, הרי הם פסולים. ויש אומרים, שגם השלב שלפני טויית החוטים, שהוא 'ניפוץ' הצמר, צריך להעשות לשם מצוה.
* הטווה צמר לחוטי הציצית, די בכך שיאמר פעם אחת בתחילת הטוייה שעושה כן לשם מצות ציצית, ואף אם הטוייה נמשכת זמן רב.
* את טויית חוטים הציצית, יש לבצע בידי ישראל גדול בן דעת בלבד. ואף אשה כשרה לטויית חוטי הציצית, למרות שהיא פטורה ממצוה זו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מה הקשר בין ברכת ההדלקה של נר חנוכה לשלוש עשרה מידות של רחמים?

ויש שכתבו, שצריך לומר "שלחנוכה", במילה אחת; ויש שכתבו טעם לנוסח זה, משום שהמילה 'שלחנוכה' מהווה ביטוי חזק יותר - לעומת 'של' במילה נפרדת - לכך שנה זה מיוחד לחנוכה בלבד, כלומר למצות נר חנוכה, ואינו עשוי להאיר. ובברכת שהחיינו - ישנן שתי דעות בנוגע לניקוד האות ל' במילה 'לזמן': לְזמן, וכן המנהג; או לזמן, וכן כתב במשנה ברורה. [שו"ע תרעו, א, משנ"ב א, ושעה"צ א; ביאורים ומוספים דרוש, 4-2]

נוסח ברכת המצוה בהדלקת נרות חנוכה המובא בשולחן ערוך, הוא: "להדליק נר חנוכה", ויש שכתב שנוסח זה הוא על פי הסוד - שראשי התיבות "להדליק נר חנוכה", הם אותיות נח"ל, שהן שם קדוש, הנרמז גם בראשי התיבות של הכתוב בשלוש עשרה מידות של רחמים: "נִצְרָר חֶסֶד לְאֱלֹפִים". והנוסח בגמרא ובראשונים הוא: "להדליק נר של חנוכה".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

הלוח היומי

ד' בניסן | רבי יעקב צבי ב"ר גמליאל
זצ"ל, מקלנבורג, בעל הכתב והקבלה.
(וי"א שנפטר בי' ניסן)

הכתב והקבלה

מא"ל

חמשה חומשי תורה

המשרד את הסקירות על דרך הפשט לאחדים עם התורה שבכל מה

מה

הרב הגדול מיה"ש יעקב צבי מנעלענבורג זצ"ל אשר היה אב"ד דק"ק קעניגסבערג

יארצייט:

תרכ"ה: רבי יעקב צבי ב"ר גמליאל זצ"ל, מקלנבורג, בעל הכתב והקבלה. (וי"א שנפטר בי' ניסן)
תרנ"ה: רבי יוחנן ב"ר מרדכי (מטשרנובל) טברסקי זצ"ל, האדמו"ר מרחמסטריווקה.
תרס"ז: רבי רחמים ניסים יצחק ב"ר חיים פאלאג'י זצ"ל, בעל יפה ללב ועוד.
תש"ג: רבי אברהם יהושע העשיל הי"ד, (ב"ר ישראל שלום יוסף זצ"ל), ממעוז'בוז'-טארנופול.
תשע"ז: רבי חיים ב"ר אברהם משה הלפרן זצ"ל, רומ"מ אור יוסף-צרפת. ובנו רבי שמואל צבי זצ"ל.

הבית - מפעל של מצוות
בכל פעולה שעושים בעבודות הבית או בטיפול בילדים מקיימים את המצוות הבאות:

1. מצות "והלכת בדרכיו" - מצות חסד.
2. מצות "ואהבת לרעך כמוך".
3. מצות "וחי אחיך עמך" - מצות צדקה לילד מעל גיל שש.
4. מצות החזקת לימוד תורה של הבעל או הילדים.

- ובהכשרת הבית לפסח - הכשר מצוות:
5. תשביתו שאור מבתיכם.
 6. שאור לא ימצא בבתיכם.
 7. ולא יראה לך חמץ.

כשנעסוק בעבודות הבית, בטיפול בילדים או בהכנת הבית לפסח נשתדל לכוין שאנו מקיימים בכך מצוות רבות וחשובות

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il